

K 7/M 45

120000868955

РОДЕН ФЕСТИВАЛ
МУЗИКАЛНИ ДНИ
1976 Г. РУСЕ, БЪЛГАРИЯ

ХVІ МЕЖДУНАРОДЕН ФЕСТИВАЛ
„МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ“
РУСЕ — 1976 г.

Посветен на ХІ конгрес на БКП и 100-годишнината
на Априлското въстание

КОНЦЕРТ
НА СИМФОНИЧНИЯ ОРКЕСТЪР
НА ЛАЙПЦИГСКОТО РАДИО

Диригент — н. а. ХЕРБЕРТ КЕГЕЛ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868955

24 март — сряда

начало — 19.30 часа

зала — Дом на културата

44 8089

ДМИТРИЙ ШОСТАКОВИЧ

— Симфония № 1
във фа минор опус 10

- I. Allegretto. Allegro non troppo
- II. Allegro
- III. Lento
- IV. Lento. Allegro molto

МОДЕСТ МУСОРГСКИ

— „Картини от една изложба“

- Разходка
1. Джудже („гном“)
Разходка
  2. Старият замък
Разходка
  3. Тюйлери („Скарване на децата след игра“)
  4. Бидло
Разходка
  5. Балет на неизлюпените пиленца
  6. Двамата евреи — богатият и бедният
Разходка
  7. Пазар в Лимож („Голяма новост“)
  8. Катакомби („Римска гробница“)
  9. Къщичка на кокоши крачка („Баба Яга“)
  10. Богатирската врата (в престолния град Киев)
- Оркестрация — МОРИС РАВЕЛ

СИМФОНИЧНИЯТ ОРКЕСТЪР НА ЛАЙПЦИГСКОТО РАДИО

Симфоничният оркестър на Лайпцигското радио е създаден през 1924 година. Той е най-старият радио-оркестър в Европа. Още през 1925 година изпълнява 36 симфонични концерта, 62 камерни концерта, 89 солови концерта и песенни вечери, 5 оперни предавания, 13 оратории, 8 исторически концерта и 51 органови концерта. Първият диригент на оркестъра е Д-р Алфред Счендрей, който бива преследван от фашистите. През годините на Втората световна война оркестърът не функционира.

Симфоничният оркестър на Лайпцигското радио е започнал своите концерти в залата на старата търговска борса, като с музикалното ръководство на филхармоничните концерти се заема Херман Шерхен. Като гост-диригенти са дирижирали известните Ханс Кнапертсбуш, Клеменс Краус, Гюнтер Рамин, а свои произведения са дирижирали Респиги, Ханс Плитцнер и Рихард Штраус. През сезона 1930/31 година оркестърът започва своите открити концерти под диригентството на Карл Шурихт. Изпълняват се с голям успех „Реквием“ на Верди, втората симфония на Малер, седмата симфония на Брукнер, шестата симфония на Чайковски, втората симфония на Брамс.

През пролетта на 1945 година оркестрантите се завръщат в Лайпциг и намират сградата на Лайпцигското радио разрушена. В нейните развалини са зарити ноти и инструменти. Гладни, но с горещи сърца, музикантите започват да репетират, като на първата репетиция под ръководството на Фриц Шрьодер идват 19 оркестранти. На 31 юли 1945 те са вече 35, а на 21 август — 53. На 17 август оркестърът изнася пред съветска военна част летици своя първи концерт, като се свирят произведения на Моцарт, Менделсон, Чайковски. Така започва новата история на оркестъра. Негов диригент става известният цигулар проф. Хайнрих Шахтебек.

През 1949 година, няколко седмици след основаването на ГДР, оркестърът чествува своя двадесетипетгодишен юбилей. Празничният концерт се дирижира от новия шеф-диригент Херман Абендрот. В 1960 година

длъжността шеф-диригент поема Херберт Кегел. От тогава той работи непрекъснато с оркестъра и го издига на все по-високо ниво. Неуморим е при работата си с оркестъра за постигането на отлично звучене. Неговият остър усет при подреждането на програмите на оркестъра помага за осъвременяване на изпълняваните произведения, като например наред със симфонията на Бетовен, Месите на Брукнер, „Симфонията на хилядата“ на Малер, „Военен реквием“ на Бритън звучат тези на Пендереcki и на известните композитори от ГДР Десау, Гайслер, Майер, Матхуз, Голдман и Шенкер.

Към традициите, които бяха утвърдени от Херберт Кегел, спада и представянето на оперни произведения с известни гости оперни певци. До сега са били изпълнени „Вълшебната флейта“ на Моцарт, „Вълшебната дума“ на Равел, „Луната“ на Орф, „Воцек“ на Берг и „Прилепът“ на Йохан Штраус, а също така и „Парсифал“ на Вагнер. Оркестърът взема участие през 1950 година на Баховите тържества, 1952 г. на Световния младежки фестивал, 1952 — чествването на Бетовен и през 1970 година в Берлин при чествването на Шуберт и Моцарт. Оркестърът има гастролни в ЧССР, НР Полша, НР България, ГФР, Ливан, Ирак и Италия.

ПРОФЕСОР ХЕРБЕРТ КЕГЕЛ — ГЛАВЕН МУЗИКАЛЕН ДИРЕКТОР НА СИМФОНИЧНИЯ ОРКЕСТЪР ПРИ ЛАЙПЦИГСКОТО РАДИО

Професор Херберт Кегел е един от най-значителните диригенти в ГДР, който е признат на международни подиуми чрез своите многобройни успешни гастролни произведения, които той обича да дирижира са от класическата и модерната симфонична музика: Седмата и Деветата симфония на Бетовен и „Миса солемнис“, Брамс — „Немски реквием“, симфонии на Брукнер, а така също от новите произведения на Ноно, Хенце и Пендереcki и др.

Професор Херберт Кегел е роден през 1920 година в град Дрезден. 1935—1940 година следва в Дрезденската консерватория (Директор Карл Бьом), като уче-

ник на Борис Блахер. От 1946 до 1949 е оркестър-майстор в Народния театър в град Рощок.

През 1958 година става главен музикален директор на симфоничния оркестър при Лайпцигското радио, а то през 1959 година получава званieto Народен артист на ГДР. От 1960 година е шеф-диригент на симфоничния оркестър при Лайпцигското радио, като непосредствено има договори за гост-диригент при Държавната опера в град Дрезден, градската опера в Лайпциг и Немската Държавна опера в Берлин и при много други значителни оркестри в ГДР. Националната награда на ГДР получава през 1961 година, а през 1967 година получава наградата на музикалната критика на чилийския съюз на критиците по изкуствата за най-добър чуждестранен интерпретатор. Наградата на изкуствата на Чили му е дадена през 1968 година.

Гостува като гост диригент в СССР, НР Полша, Чехословашката НР, НР България, Унгарска НР, СР Румъния, СФР Югославия, а така също и в Чили, Финландия, Швеция, Дания, ГФР, Куба, САЩ, Мексико, Колумбия, Перу и Аржентина.

ДМИТРИЙ ШОСТАКОВИЧ (1906 - 1957) пише своята Първа симфония, която е дипломна работа на завършващия консерваторията композитор, едва деветнадесетгодишен. Симфонията е класически съвършено произведение, поразяващо както със свежестта и самобитността си, така и с необикновената зрялост и майсторство.

Своеобразната трактовка на традиционния четиричастен цикъл и драматургическото единство на произведението се определят преди всичко от устремеността на контрастното развитие към финала. Всяка от първите три части завършва с тревожно замиране на звученето и като че ли се отклонява от разрешаването на нагряващите противоречия, което става едва във финала.

Развитието на симфонията като цяло се ръководи от по-камерна звучност, с много солови епизоди, към по-мощно и наситено звучене и от емоционална съдржаност към голяма експресивност.

Контрастите последователно се изострят и достигат най-голяма сила в драматичния финал, в края на който настъпва жизнеутвърждаващо разрешение на противоречията.

Към особеностите на произведението се отнася и голямата роля на пианото и на ударните инструменти.

Първата симфония, макар че в нея няма трагична концепция, отличаваща по-нататъшните симфонии на композитора, набелязва редица черти на неговия по-късен стил: резки контрастни съпоставяния, при ярко тематично единство; наличие — от една страна, на емоционално съдържани, а от друга — наситени с експресия епизоди, някои черти на оркестрацията, формата и др.

Първата част започва с встъпление, което има тревожен, мрачен характер. Главната тема израства от встъплението и се отличава с прозрачна и приглушена звучност, маршов ритъм и гъвкава, малко нахъсана линия на мелодия с изобилна хроматика.

Втората тема, започваща у флейти, своеобразно претворява черти на валдсообразност. Това е грациозна и заедно с това съдържана ритмика.

Първа част завършва с тревожните мотиви от встъплението.

Втората част е скерцо, рязко контрастиращо с първата част, пълно с веселие и хумор. След кратко встъпление се появява първата тема в ритъм на галоп. Втората тема е напевна, със съдържано лиричен характер, тя претворява някои народни черти и се отличава с много своеобразен колорит.

След това отново се връща първата тема и накрая — в момента на кулминацията — едновременно звучат двете теми, при което втората е съществено преобразена — от напевно-лирическа става маршова. Музиката замлъква изведнъж. Три резки акорда на пианото започват кратко заключение. Тревожно замиращият завършек напомня по характер края на първа част.

Третата част е нов контраст. Напевна лирична мелодия звучи у обой на фона на мек съпровод в струните инструменти. Тази мелодия е основана на преобразуването на мотива от първа тема на първа част, долавящ се още във встъплението. В развитието се втурва кратък мотив, изложен от тропети, след което мело-

дията се повтаря в по-плътна звучност. Средният епизод на трета част има мрачен характер. След неголямо встъпление се появява изразително-декламационна тема у обой, в ритъма на много бавен погребален марш. В заключението, както и в предните части, звучността затихва бързо.

Финалът следва след третата част без прекъсване, като започва с бавно встъпление. Главната тема на финала (кларинет соло) е близка до главната тема на първа част, отчасти и до темата на скерцото, но се отличава с по-голяма (отколкото темата на първа част) стремителност на движението, и с непрекъснатост на развитието. Това развитие довежда до появата на втора тема. Тя звучи при първото си провеждане напрегнато и остро, след което придобива лиричен характер. В края на финала музиката достига до огромна сила и нараства, внезапно спадания, резки динамични и темпови контрасти. Напрегнатото драматично развитие води до триумфално заключение на симфонията.

„Картини от една изложба“ МОДЕСТ МУСОРСКИ пише под впечатление от изложбата на художника Хартман — приятел на композитора (починал внезапно). Изложбата организира през пролетта на 1874 г. В. Стасов. Мисълта да предаде в музикални образи зрителните впечатления увлича Мусоргски и през юни 1874 г. „Картините“ са завършени.

Този цикъл от пиеси може да бъде наречен сюита — последование от десет самостоятелни пиеси, обединени от общ замисъл. Отделните миниатюри са контрастни по съдържание и изразни средства. Същевременно те са свързани от темата на „Разходка“ — та, с която започва цикъла, а след това се появява още няколко пъти, като че ли водейки слушателя от една картина към друга. В зависимост от това, каква картина предхожда, тя звучи ту епично-величаво, ту тъжно и замислено, ту светло и радостно.

Първата пиеса е „Джудже“ („Гном“). Картината изобразява кривокрака дървена фигурка на играчка за чупене на орехи. Композиторът придава на малкото уродливо същество дълбоко човешки преживявания. Мрачният фантастичен образ на джуджето с неговата

тежка, непохватна, люлееща се походка е охарактеризиран с тревожна, мрачна музика, проникната от израз на трагично отчаяние.

Втората картина — „Старият замък“ тънко възпроизвежда поетичен нощен пейзаж, на фона на който средновековен трубадур пее своята проста, трогателна песен. На мекия, приглушен фон звучи широка и замислено-тъжна мелодия.

Следващата пиеса — „Тюйлери“ — изобразява парк в Париж, любимо място за разходки. Тук Хартман рисува група весели френски деца. Децата са скарани. Техните леки движения, капризните им интонации живо са предадени в пиесата на Мусоргски. Лекото детско скерцо се сменя от тежко движение.

Картината на Хартман „Бидло“ изобразява полска селска талига, в която са впрегнати два вола. В тежкото звучене, в печалните интонации на народния напев композиторът предава усещане за задавящата тежест на безрадостния селски труд.

И отново пълно с веселие, грациозно детско скерцо. Композиторът нарича тази жизнерадостна хумористична пиеса „Балет на неизлюпените пиленца“.

Следват пак живи сцени, като че ли рисувани от натура. В началото възниква оживен разговор. Единият от участниците в беседата говори със самодоволен тон, властно и надменно, другият като че ли го уговаря, жално молейки.

Все по-сурово и непреклонно звучат думите на богатия, все по-тъжни стават плачевните интонации на бедняка. В неговите жалби се чуват типично източни мелодични мотиви, така характерни за еврейския фолклор. В този своеобразен инструментален диалог на „Двамата евреи“ още веднъж намира отражение присъщото на Мусоргски майсторство за правдиво изобразяване характерните интонации на човешката реч.

Жанрова картина е и „Пазар в Лимож“ — южна Франция, с шумна тълпа от викащи и спорещи жени. Оживената музика възпроизвежда веселия шум и суета, също и яркото южно слънце, заливащо с гореща светлина цялата картина.

„Римски катакомби“ е мрачна романтична картина. Тъжните каменни сводове, оскъдната светлина в под-

земната галерия извикват скръбна погребална музика, посветена на починалия художник.

Моделът на Хартман за часовник във вид на „Къщичка на кокоши крачка“ и проектът за „Киевска врата“ в древноруски монументален стил вдъхновява композитора да създаде двете последни пиеси от цикъла.

Впрочем, стремителната, ярко динамична пиеса „Къщичка на кокоши крачка“ на Мусоргски не прилича на модела за часовник на Хартман — красива къщичка с фина резба в руски стил, покрита с тънки народни орнаменти. Композиторът възпроизвежда не красива къщичка, а стремителния полет на баба Яга — фантастичен образ от народните приказки.

Заклучителната пиеса — „Богатирската врата“ в престоления град Киев завършва „Картини от една изложба“ с образа на несъкрушимата сила и мощ на родната земя. Изградена върху могъщи, пълнозвучни акорди, величествената тема завършва целия цикъл с картина на народен празник на фона на тържествен камбанен звън.

„Картини от една изложба“ е едно от забележителните произведения на Мусоргски. До края на живота на композитора този цикъл не е бил издаден.

През 1922 г. Морис Равел (1875—1937), който винаги се е възхищавал от руската музика, прави знаменитата оркестрова транскрипция на произведението на Мусоргски „Картини от една изложба“.

